

**Pulitzerova
cena za
literatúru
2018**

Less

E

S

**Andrew
Sean
Greer**

S ODEON

Andrew Sean Greer

Less

Preložil Vladislav Gális

ODEON

Andrew Sean Greer
LESS

Copyright © 2017 by Andrew Sean Greer
All rights reserved.
Translation © 2019 by Vladislav Gális
Jacket design © 2019 by Nikola Klímová
Slovak edition © 2019 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-6575-2

Autor by chcel poďakovať týmto ľuďom: David Ross, Lisa Brownová, Daniel Handler, Lynn Nesbitová, Hannah Daveyová, Lee Boudreauxová, Reagan Arthurová, Beatrice Monti della Corteová a Enrico Rotelli. Nemožno zabudnúť na ďalších ľudí a miesta po celom svete, osobitne na tieto: Santa Maddalena Foundation, Arte Studio Ginestrelle, Art Castle International, Evens and Odds a Dolphin Swimming and Boating Club.

Venujem Danielovi Handlerovi

LESS NA ZAČIATKU

Z môjho pohľadu príbeh Arthura Lessa nevyzerá tak zle. Len sa naňho pozrite: pekne si sedí na okrúhlej plyšovej pohovke v hotelovej hale, v modrom obleku a bielej košeli, nohu má preloženú cez koleno, takže jedna vyleštená mokasína sa mu na chodidle voľne hompáľa. Póza mladého muža. Jeho štíhly tieň ešte stále zodpovedá jeho mladšiemu ja, on sám je však na prahu päťdesiatky ako bronzové sochy v parkoch, ktoré napriek tomu, že im jedno koleno vyšúchali pre šťastie školáci, nádherne menia farbu, až splývajú so stromami. A tak Arthur Less, kedysi mladistvo ružový a zlatý, vybledol ako pohovka, na ktorej sedí, klope si prstom po kolene a uprene hľadá na stojace hodiny. Dlhý patricijský nos, večne spálený od slnka (dokonca aj v zamračenom newyorskom októbri). Vyblednuté blond vlasy, hore pridlhé, na bokoch prikrátke – živý obraz jeho starého otca. Rovnaké vodnaté modré oči. Počúvajte: možno začujete tkanie úzkosti, keď hľadá na tie hodiny, ktoré, žiaľ, netikajú. Zastali pred pätnástimi rokmi. Arthur Less si to neuvedomuje; v zrelom veku stále verí, že ľudia, ktorí sprevádzajú autorov na literárne podujatia, chodia včas a hoteloví poslíčkovia spoľahlivo naťahujú hodiny. Nenosí hodinky; jeho viera je neochvejná. Je

úplná náhoda, že hodiny v hale zastali o pol siedmej, takmer presne vtedy, keď ho majú vyzdvihnúť na dnešné podujatie. Chudák, nevie o tom, ale v skutočnosti je už trištvrte na sedem.

Kým čaká, po miestnosti krúži mladá žena v hnedých vlnených šatách ako tvídový kolibrík, opelňuje najprv jednu skupinu turistov a potom druhú. Ponorí tvár do hlúčika stoličiek, položí otázku a potom, nespokojná s odpoveďou, sa vyberie hľadať ďalší. Less si jej pochôdzku nevšíma. Má oči len pre pokazené hodiny. Mladá žena zamieri k recepcnému, potom k výťahu a vystraší skupinku dám vyobliekaných do divadla. Lessova voľná topánka sa hompáľa sem a tam. Keby sledoval, čo sa deje, možno by začul ženinu nástojčivú otázku, z ktorej je jasné, prečo ju nepoložila jemu, hoci ju kladie všetkým ostatným v hale:

„Prepáčte, nie ste slečna Arthur?“

Problém – ktorý sa v tejto hale nevyrieši – spočíva v tom, že sprievodkyňa je presvedčená, že Arthur Less je žena.

Na jej obranu treba povedať, že čítala len jeden jeho román, v elektronickej podobe, kde nemal fotografiu, a rozprávačka na ňu pôsobila tak strhujúco, tak presvedčivo, až nadobudla istotu, že dielo mohla napísať iba žena; usúdila, že autorkino meno patrí medzi americké rodové kuriozity (je Japonka). Arthur Less si zriedka vyslúžil také nadšené hodnotenie. Momentálne mu je však málo platné, keď sedí na okrúhlejšej pohovke s kužeľovým stredom, z ktorého vyčnieva lesklá palma. Je totiž o desať minút sedem.

Arthur Less je tu už tri dni; prišiel do New Yorku uro-

biť verejný rozhovor so slávnym sci-fi autorom H. H. H. Mandernom pri príležitosti uvedenia Mandernovho nového románu; Mandern v ňom oživuje svojho nesmierne populárneho holmesovského robota Peabodyho. Vo svete kníh je to udalosť na titulnú stránku a v zákulisí štrngá veľa peňazí. Peniaze v hlase, ktorý Lessovi z ničoho nič zavolať a spýtať sa ho, či pozná dielo H. H. H. Manderna a či by mohol prísť urobiť rozhovor. Peniaze v správach od agenta pre styk s verejnosťou, ktorý Lessovi oznámil, ktoré otázky H. H. H. Mandern vopred vylúčil (manželka, dcéra, zbierka poézie, ktorá zožala záporné recenzie). Peniaze vo výbere lokality, plagáty polepené po celej Village. Peniaze v nafukovacom Peabodym, ktorý zápasí s vetrom pred divadlom. Peniaze dokonca aj v hoteli, kde Arthura ubytovali a ukázali mu hromádku jabĺk ako pozornosť podniku, môže si z nej brať kedykoľvek, vo dne v noci. Vo svete, kde väčšina ľudí prečíta jednu knihu ročne, investovali veľa peňazí v nádeji, že práve toto je tá jedna kniha a že tento večer bude jej veľká premiéra. A sú závislí od Arthura Lessa.

A on stále pozoruje stojace hodiny. Nevidí, že sprievodkyňa zúbožene stojí vedľa neho. Nevidí, ako si upravuje šatku, potom odchádza z hotelovej haly cez práčku otáčavých dverí. Všimnite si rednúce vlasy na jeho temene, rýchle žmurknutie jeho očí. Všimnite si jeho chlapčenskú vieru.

Kedysi, mal vtedy niečo po dvadsiatke, jedna poetka, s ktorou sa rozprával, zahasila cigaretu v črepníku a povedala: „Nieže nemáš hrošiu kožu, ty si úplne bez kože.“ Povedala to poetka. Osoba, ktorá sa na verejnosti zažíva sťahuje z kože, povedala, že on, vysoký,

mladý a nádejný Arthur Less, je úplne bez kože. Ale bola to pravda. „Mal by si byť drsnejší,“ opakoval mu jeho starý rival Carlos za starých čias, ale Less nevedel, čo to znamená. Že má byť nepríjemný? Nie, znamenalo to, že sa má chrániť pred svetom, obrniť sa pred ním, lenže môže sa človek „stať“ drsným, nie je to asi také reálne, ako „stať“ sa vtipným? Alebo to treba predstierať, ako keď sa nudný biznismen naučí naspamäť vtipy a považujú ho za „srandistu“, lebo odchádza z večierkov skôr, než sa mu minie materiál?

Less nikdy nezistil, ako to je. Do štyridsiatky sa mu podarilo jediné: vypestovať si jemné vedomie samého seba, podobné priesvitnému novému krabiemu pancieru. Vlažná recenzia alebo nedbalá urážka ho už nerania, zato sklamanie v láske, skutočné sklamanie v láske, mu dokáže prepichnúť tenkú kožu a vyvolať krvácanie rovnakého odtieňa ako kedysi. Ako je možné, že toľko vecí sa v strednom veku mení na nudu – filozofia, radikalizmus a ďalšie podoby rýchleho občerstvenia –, ale sklamanie v láske zostáva bolestné? Možno preto, že vždy prichádza z čerstvého zdroja. Dokonca ani bláznivé staré obavy ho neopustili, len sa im vyhýba: telefonáty (horúčkovo vyťukáva čísla, ako keď sa odisťuje bomba), taxíky (trápi sa s prepitným a vyskakuje z auta ako z pazúrov únoscu) a rozhovory s príťažlivými mužmi alebo celebritami na večierkoch (donekonečna si v duchu precvičuje úvodné vety a potom si uvedomí, že sa už lúčia). Tieto obavy má stále, ale vyriešil ich zaňho čas. Esemesky a e-maily ho navždy zachránili pred telefonovaním. V taxíkoch sa objavili platobné terminály. S kým sa nestihnete porozprávať, ten vás môže

ešte kontaktovať cez počítač. Ale sklamanie v láske – dá sa mu vyhnúť inak, než sa úplne zriecť lásky? Arthur Less napokon dospel len k tomuto riešeniu.

Tým sa možno vysvetľuje, prečo venoval deväť rokov istému mladému mužovi.

Zabudol som spomenúť, že na kolenách mu leží prilba ruského kozmonauta.

Teraz sa však naňho usmialo šťastie: zo sveta mimo hotelovej haly sa ozval hlahol zvonov, jeden, dva, tri, štyri, päť, šesť, sedem, a Arthura Lessa vyklopilo z pohovky. Len sa naňho pozrite: prebodne pohľadom svojho zradcu, hodiny, potom uteká na recepciu a konečne položí zásadnú otázku o čase.

„Nechápem, ako ste si mohli myslieť, že som žena.“

„Ste taký nadaný spisovateľ, pán Less. Zmiatli ste ma! A čo to nesiete?“

„Toto? Kníhkupectvo ma požiadalo...“

„Strašne sa mi páčila *Temná hmota*. Jedna pasáž mi pripomenula Kawabatu.“

„To je jeden z mojich obľúbených spisovateľov! *Staré hlavné mesto*. Kjóto.“

„Ja som z Kjóta, pán Less.“

„Naozaj? O pár mesiacov sa tam chystám...“

„Pán Less. Máme problém...“

Tento rozhovor sa odohráva, keď ho žena v hnedých vlnených šatách vedie po divadelnej chodbe. Zdobí ju osamelý umelý strom, ten druh stromu, za aký sa ukrýva hrdina v komédiách; zvyšok tvoria tehly namaľované lesklou čiernou farbou. Less a jeho sprievodkyňa bežali z hotela na miesto, kde sa koná podujatie,

a Less už cíti, ako mu vyžehlená biela košeľa priesvitne od potu.

Prečo práve on? Prečo oslovili Arthura Lessa? Menej významného autora, ktorému najviac slávy prinieslo, že v mladosti patril k russianriverskej skupine spisovateľov a výtvarníkov, autora, ktorý je príliš starý, aby bol novátorský, a príliš mladý, aby ho nanovo objavili, autora, ktorý nikdy nesedel v lietadle vedľa človeka, čo počul o jeho knihách. Nuž, Less vie prečo. Nie je to žiadna záhada. Spočítali si to: ktorý spisovateľ by sa poctivo pripravil na rozhovor a urobil by to zadarmo? Jedine niekto strašne zúfalec. Koľko ďalších spisovateľov, ktorých pozná, by povedalo „ani náhodou“? Koľko mien zo zoznamu prešli, kým niekto navrhol: „Čo takto Arthur Less?“

Je naozaj zúfalec.

Spoza steny počuje, ako dav skanduje. Určite volajú H. H. H. Manderna. Less v uplynulých mesiacoch v súkromí hltal Mandernove diela, tie vesmírne operety, ktoré ho najprv odpudzovali toporným jazykom a smiešnymi čierno-bielymi postavami a potom ho do seba vtiahli invenciou, určite väčšou než jeho vlastná. Lessov nový román, vážna úvaha o ľudskej duši, pôsobí v porovnaní so súhvezdiami, ktoré vymyslel tento človek, ako planétka. A predsa, na čo sa ho možno spýtať? Čo iné sa môžete spýtať spisovateľa než: „Ako to robíte?“ A odpoveď, ako Less dobre vie, je jasná: „Netuším!“

Sprievodkyňa trkoce o počte miest v divadle, o objednávkach, o knižnom turné, samé peniaze, peniaze, peniaze. Spomenie, že H. H. H. Mandern si asi niečím pokazil žalúdok.

„Uvidíte,“ povie sprievodkyňa a za čiernymi dvera-

mi sa zjaví svetlá čistá miestnosť, kde sú na rozkladam stole poukladané chuťovky. Vedľa stola stojí biele vlasá pani so šatkami okolo krku a pod ňou: H. H. H. Mandern vracia do kýbľa.

Pani sa obráti k Arthurovi a zrak jej padne na kozmonautickú prilbu. „Dofrasa, kto ste?“

New York: prvá zastávka na ceste okolo sveta. V skutočnosti náhodný výsledok Lessovho úsilia nejako vybrádnúť z neprijemnej situácie. Je veľmi hrdý, že sa mu to podarilo. Vyvliekol sa z pozvánky na svadbu.

Arthur Less je posledné desaťročie a pol starým mládencom. Stal sa ním po dlhom živote so starším básnikom Robertom Brownburnom, po pobyte v tuneli lásky, do ktorého vošiel ako dvadsaťjedenročný a vyšiel z neho, žmurkajúc na slnku, už ako tridsiatnik. Kde sa to ocitol? Niekde tam stratil prvú fázu mladosti ako pri štarte rakety; vyčerpaná odpadla. A teraz tu bola druhá. A posledná. Zaprisahal sa, že túto nikomu nedá; užije si ju. Užije si ju sám. Lenže: ako žiť sám, a predsa nebyť sám? Riešenie prišlo z najmenej očakavanej strany: od jeho niekdajšieho rivala Carlosa.

Keď sa niekto spýta na Carlosa, Less použije výraz „jeden z mojich najstarších priateľov“. Dátum ich prvého stretnutia sa dá presne určiť: Deň obetí vojny, 1987. Less si dokonca pamätá, čo mali na sebe: on zelené slipové plavky, Carlos to isté v jasnej banánovej. Každý držal v ruke ako pištoľ strek z bieleho vína a pozerali na seba ponad terasu. Znala pesnička, Whitney Houstonová chcela s niekým tancovať. Padal medzi nich tieň sekvoje. S niekým, kto ju miluje. Ach, mať tak

stroj času a videokameru! Zachytiť štíhleho ružovkastozlatistého Arthura Lessa a svalnatého orechovohnedého Carlosa Pelua v mladosti, keď bol rozprávač tohto príbehu ešte len dieťa! Ale kto potrebuje kameru? Každému z nich sa v hlave určite prehráva táto scéna vždy, keď niekto spomenie meno toho druhého. Sviatok, strek, sekvoja, niekto. A každý sa usmeje a povie, že ten druhý je „jeden z mojich najstarších priateľov“. Hoci sa na prvý pohľad znenávideli.

Nastúpme teda do toho stroja času, ale prenesme sa takmer o dvadsať rokov neskôr. Pristaňme v polovici prvého desaťročia 21. storočia v San Franciscu, v dome v kopcoch, na Saturn Street. Dom patrí medzi tie čudá na pilótach, presklená stena vystavuje pohľadom nepoužívaný klavír a spoločnosť, väčšinou mužskú, ktorá oslavuje jednu z desiatky tohoročných štyridsiatok. Medzi nimi: pribratejší Carlos, ktorému dlhodobý milenec odkázal v poslednej vôli nehnuteľnosti a on z tých pár podkrovných bytov vybudoval impérium obchodu s nehnuteľnosťami, kam patria vzdialené pozemky vo Vietname, v Thajsku, Less dokonca počul o nejakom smiešnom rezorte v Indii. Carlos: rovnaký dôstojný profil, ale už ani stopa po svalnatom mládencovi v banánových plavkách. Pre Arthura Lessa to bola príjemná prechádzka z domčeka na Vulcan Steps, kde už býval sám. Večierok; prečo nie? Zvolil lessovský kostým – džínsy a kovbojská košeľa, len mierne mimo – a vybral sa dolu kopcom k domu.

Medzitým si predstavte Carlosa, ako tróni v prútenom kresle. Vedľa neho, dvadsaťpäťročný, v čiernych džínsoch, tričku a okrúhlych korytnačinových okuliarech, s tmavými kučeravými vlasmi: jeho syn.

Môj syn, spomínam si, ako hovoril Carlos každému, keď sa chlapec, vtedy sotva tínedžer, objavil. Ale nebol to syn – bol to osirelý synovec, ktorého poslali k najbližšiemu príbuznému v San Franciscu. Ako ho opíšem? Mal veľké oči, hnedé vlasy zosvetlené na slnku a vtedy aj vzdorovité vystupovanie, odmietal jesť zeleninu alebo oslovovať Carlosa inak ako Carlos. Volal sa Federico (matka bola Mexičanka), ale všetci ho volali Freddy.

Na večierku hľadel Freddy von oknom, keď hmla vymazávala centrum. Vtedy už jedol zeleninu, ale stále oslovoval svojho náhradného otca Carlos. V obleku bol zúbožene chudý, mal prepadnutý hrudník, a hoci mu chýbala mladícka oduševnenosť, vyznačoval sa všetkými mladíckymi vášňami; človek si mohol sadnúť s vrekom pukancov a sledovať romance a komédie, ktoré mu myseľ premietala na tvár, a v sklách korytnačinových okuliarov sa mihali jeho myšlienky ako perleťové blany mydlových bublín.

Freddy sa obrátil, keď začul svoje meno; oslovila ho žena v bielom hodvábnom kostýme, s jantárovými korálikmi a cool vystupovaním v štýle Diany Rossovej: „Freddy, miláčik, počula som, že si sa vrátil do školy.“ Čo bude robiť, keď vyštuduje? spýtala sa jemne. Hrdý úsmev: „Učiť angličtinu na strednej škole.“

Rozžiarila sa jej tvár. „Bože, to rada počujem! Málokedy sa stretnem s tým, že by sa dnešní mladí chceli stať učiteľmi.“

„Ak mám byť úprimný, ide skôr o to, že nemám rád ľudí v mojom veku.“

Vybrala si olivu z martini. „To ti asi skomplikuje ľúbostný život.“

„Asi hej. Ale ja ľúbostný život nemám,“ odvetil Freddy a na dlhý dúšok dopil šampanské.

„Budeme ti musieť nájsť správneho muža. Poznáš môjho syna Toma...“

Vedľa nich sa ozvalo: „Píše poéziu!“ Zjavil sa Carlos s pohárom bieleho vína.

Žena (zdvorilosť si žiada, aby sme ju predstavili: Caroline Dennisová, odborníčka na softvér; Freddy ju dobre poznal) zvýskla.

Freddy na ňu opatrne pozrel a hanblivo sa usmial. „Som otrasný básnik. Carlos si len pamätá, že som chcel písať básne, keď som bol malý.“

„Čiže minulý rok,“ poznamenal Carlos s úsmevom.

Freddy ticho stál; tmavé kučery sa chveli od toho, čo sa mu prehánalo hlavou.

Pani Dennisová sa trblietavo zasmiala. Vyhlásila, že miluje poéziu. Vždy sa jej páčil Bukowski „a podobné veci“.

„Máte rada Bukowského?“ spýtal sa jej Freddy.

„No nie,“ vzdychol Carlos.

„Prepáčte, Caroline. Ale myslím, že ten je ešte horší ako ja.“

Pani Dennisovej sa vo výstrihu rozliat rumenec, Carlos upriamil jej pozornosť na maľbu starého kamaráta z russianriverskej skupiny a Freddy, ktorý nedokázal prehltnúť ani zeleninu nezáväznej konverzácie, sa odkradol k baru po ďalšie šampanské.

Arthur Less pri vchode, pri jednej z tých nízkych stien s bielymi dverami, ktoré zakrývajú dom, čo vzadu klesá z kopca, a čo mu povedia ľudia? *Ako dobre vyzeráš. Počul som o Robertovi. Kto z vás dvoch si nechá dom?*

Odkiaľ mal vedieť, že za tými dverami čaká deväť rokov?

„Ahoj, Arthur! Čo to máš na sebe?“

„Carlos.“

Uplynulo dvadsať rokov a v ten deň, v tej miestnosti sa nič nezmenilo: starí rivali sú na vojnovom chodníčku.

Vedľa neho: mladý muž s kučeravými vlasmi a okuliarmi, v pozore.

„Arthur, pamätáš si môjho syna Freddyho...“

Bolo to také jednoduché. Freddymu to u Carlosa liezlo na nervy, a tak po dlhom piatkovom vyučovaní a posedení pri poháriku s kamarátmi z výšky často dorazil k Lessovi, pripitý a pripravený zalieť na víkend do postele. Na druhý deň Less liečil Freddyho z opice kávou a starými filmami a napokon ho v pondelok ráno vykopol. Prihodilo sa to zhruba raz do mesiaca, ale stal sa z toho zvyk, až si Less napokon uvedomil, že je sklamaný, keď sa v piatok večer neozval zvonček pri dverách. Aké zvláštne – zobudiť sa v teplých bielych perinách, keď cez popínavý trúbkovec prenikajú slnečné lúče, a mať pocit, že niečo chýba. Keď Freddyho najbližšie stretol, povedal mu, že by nemal toľko piť. Ani recitovať takú strašnú poéziu. A tu je kľúč od domu. Freddy mlčal, ale kľúč si strčil do vrečka a používal ho, kedykoľvek chcel (a nikdy ho nevrátil).

Človek zvonku by povedal: *To všetko je v poriadku, ale základ je nezamílovať sa.* Obaja by sa na tom zasmiali. Freddy Pelu a Arthur Less? Freddy, ako sa aj na mladého človeka sluší a patrí, nemal o žiadny ľúbostný

vzťah záujem; mal predsa knihy, učiteľské miesto, kamarátov a život slobodného mládenca. Starý pohodový Arthur od neho nič nevyžadoval. Freddy mal navyše podozrenie, že otca privádza do zúrivosti, keď spáva s jeho starým sokom, a vtedy bol ešte natoľko mladý, že ho tešilo trápiť náhradného rodiča. Nikdy mu nezišlo na um, že Carlosovi možno odľahlo, keď sa chlapca zbavil. A čo sa týkalo Lessa, Freddy vlastne nebol jeho typ. Arthur Less sa vždy zamilúval do starších mužov; to bolo skutočné nebezpečenstvo. Nejaký chalan, ktorý ani nevie vymenovať Beatles? Rozptýlenie; zábavka; hobby.

Samozrejme, Less mal za tie roky, keď sa stretával s Freddym, aj iných a dôležitejších milencov. Jedným z nich bol profesor histórie na Kalifornskej univerzite v Davise, ktorý cestoval dve hodiny autom, aby mohol zobrať Lessa do divadla. Plešina, ryšavá brada, iskrivý pohľad a vtip; istý čas bolo fajn deliť sa o určitú životnú fázu – tesne po štyridsiatke – a smiať sa zo spoločného strachu z päťdesiatky. Less v divadle pozoroval Howardov profil osvetlený javiskom a rozmýšľal: *Je to dobrý spoločník, je to dobrá voľba*. Mohol sa do Howarda zamilovať? Veľmi pravdepodobne áno. Lenže sex s ním bol príliš strnulý, príliš konkrétny („Stisni ma tuto, dobre, teraz ma chyť tamto; nie, vyššie; nie, vyššie; nie, VYŠŠIE!“) a pripomínal konkurz do muzikálu. Nuž ale Howard bol milý a vedel variť; nosil so sebou prísady a varil takú pikantnú kyslú kapustu, až si z nej Less pripadal trochu ako po marihuane. Často držal Lessa za ruku a usmieval sa naňho. A tak Less čakal šesť mesiacov, či sa sex zmení, ale nezmenil sa a nikdy o tom

z jeho strany nepadlo ani slovo, takže asi vedel, že to predsa len nie je láska.

Bolo ich viac; oveľa, oveľa viac. Čínsky bankár, ktorý hral na husliach a vydával v posteli zvláštne zvuky, ale bozkával, ako keby to iba videl vo filmoch. Kolumbij-ský barman s nepopierateľným šarmom, ale príšernou angličtinou („Chcem ťa rozmazávať“); Lessova španiel-čina bola ešte horšia. Architekt z Long Islandu, ktorý spával vo flanelovom pyžame a čiapke ako v nedom filme. Kvetinár, ktorý trval na sexe v prírode, čo malo za následok návštevu lekára, kde musel Less požiadať o test na pohlavné choroby aj o liek na podráždenie od jedovatého duba. Kockáči, ktorí predpokladali, že Less sleduje každú novinovú správu zo sveta techniky, ale necítili povinnosť sledovať literatúru. Politici, ktorí si ho premeriavali ako pri šití obleku. Herci, ktorí ho testovali na červenom koberci. Fotografi, ktorí ho stavali do správneho osvetlenia. S mnohými by bol azda vydržal. S mnohými sa dá vydržať. Lenže keď sa raz skutočne zamilujete, nemôžete žiť s niekým, s kým by sa dalo vydržať; je to horšie ako žiť sám so sebou.

Nečudo, že Less sa znova a znova vracal k zasnenému, jednoduchému, vášnivému, knihomol'skému, neškodnému, mladistvému Freddymu.

Takto to vydržalo deväť rokov. A potom, v jeden jesenný deň, sa to skončilo. Iste, Freddy sa zmenil z dvadsaťpäťročného mládenca na takmer tridsaťpäťročného muža: stredoškolského pedagóga v modrých košeliach s krátkymi rukávami a s čiernymi kravatami, ktorého Less zo žartu oslovoval pán učiteľ (často pri tom zdvi-

hol ruku, ako keby sa hlásil na vyučovaní). Pán učiteľ si ponechal kučery, ale okuliare nosil z červeného plastu. Už sa nezmestil do svojich starých tesných vecí; z vychudnutého mladíka sa vyplnil na dospelého muža so širokými plecami a hrudou aj so začínajúcim sa mäkkým bruchom. Už sa každý víkend nepotácal Lessovi po schodoch a nerecitoval zlú poéziu. Ale jeden víkend to spravil. Kamarát mal svadbu a Freddy dorazil pripitý a červený v tvári, so smiechom sa dotackal do predsiene a oprel sa o Lessa. V noci sa k Lessovi tisol a sálala z neho horúčava. A ráno vzdychol a vyhlásil, že chodí s niekým, kto od neho žiada monogamný vzťah. Aj mu to sľúbil, asi pred mesiacom. A teraz si povedal, že sľub treba začať dodržiavať.

Freddy ležal na bruchu s hlavou položenou na Lessovom ramene. Lessa škriabalo jeho strnisko. Na nočnom stolíku ležali jeho okuliare s červeným rámom, zväčšovali manžetové gombíky. Less sa spýtal: „Vie o mne?“

Freddy zdvihol hlavu. „Čo či o tebe vie?“

„Toto.“ Ukázal na ich nahé telá.

Freddy mu pozrel do očí. „Už sem nemôžem chodiť.“

„Chápem.“

„Bolo by to fajn. Bolo to fajn. Ale vieš, že nemôžem.“

„Chápem.“

Zdalo sa, že Freddy chce ešte niečo dodať, potom sa zarazil. Mlčal, ale mal pohľad človeka, ktorý si vrýva do pamäti fotografiu. Čo tam videl? Odvrátil sa od Lessa a načiahol sa za okuliarmi. „Mal by si ma pobožkať na rozlúčku.“

„Pán učiteľ,“ odvetil Less. „Toto nie je rozlúčka.“

Freddy si nasadil červené okuliare a v každom akváriu plávala modrá rybka.

„Chceš, aby som tu s tebou zostal naveky?“

Cez trúbkovec preniklo trochu slnka; vytvorilo šachovnicu na jednej nahej nohe.

Less pozrel na svojho milenca a možno mu pred vnútorným zrakom preletel sled obrazov – smoking, parížska hotelová izba, večierok na streche – alebo sa mu tam možno zjavila len snežná slepota paniky a straty. Morzeovkou vypípaná správa z mozgu, ktorú sa rozhodol ignorovať. Sklonil sa a dal Freddymu dlhý bozk. Potom sa odtiahol a povedal: „Cítim, že si použil moju voňavku.“

Okuliare, ktoré predtým zosilňovali mládencovo odhodlanie, teraz zväčšovali jeho už aj tak rozšírené zreničky. Tie kmitali po Lessovej tvári sem a tam ako počas čítania. Zdalo sa, že zbiera silu, aby sa mohol usmiať, až sa mu to napokon podarilo.

„Lepší bozk na rozlúčku dať nevieš?“ spýtal sa.

Potom, o niekoľko mesiacov, v pošte pozvanie na svadbu: *Srdečne Vás pozývame na svadbu Frederica Pelua a Thomasa Dennisa*. Aké trápne. Nemohol to za nijakých okolností prijať, keď všetci vedeli, že je Freddyho bývalý; ľudia by sa uškŕňali a dvíhali obočie, za normálnych okolností by to Lessa ani netrápilo, nedokázal si však predstaviť úsmev na Carlosovej tvári. Súcitný úsmev. Less už Carlosa stretol na vianočnom dobročinnom večierku (pasca z borovicových vetvičiek), Carlos odtiahol Lessa nabok a poďakoval mu, že sa zachoval tak veľkodušne a dal Freddymu voľnosť: „Arthur, vieš, že môj syn sa k tebe nikdy nehodil.“